

У годзе, які распачаўся, праз рэалізацыю Праграмы адраджэння Слуцкага пояса краіна пабагацее на "раскручаны" ў стагоддзях брэнд, а горад Слуцк — на новы музей. Пра канцэпцыю гэтага музея і некаторыя аспекты згаданай дзяржаўнай праграмы нашаму карэспандэнту расправаў навуковы кіраўнік праекта, загадчык аддзела старажытнабеларускай культуры Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Барыс ЛАЗУКА.

— Адраджэнне тэхналогіі вырабу слуцкіх паясоў — важны, але не адзіны чыннік Дзяржаўнай праграмы. Я нават сказаў бы — і не галоўны. Колькі тых "ліпых" паясоў, тканых золатам і срэбрам, будзе вырабляцца ў Слуцку за год? Дзесяць, дваццаць, ну, можа, сто. Гэта дарагія рэчы для прадстаўнічых мэт. Кожны такі паяс музіць быць унікальным, вырабляцца па

Слуцкі паяс займее ўласны дом...

Сцены для шэдэўра — ужо не адно ідэя

асобнай замове. Краіне ў год іх спатрэбіцца, мабыць, некалькі дзясяткаў. Прынамсі, так падаецца мне сёння.

А вось сувеніраў па матывах слуцкіх паясоў патрэбна процьма. Прычым не толькі тканых, але і вышываных, выкананых у тэхніцы выцінанкі, саломкі, карункаў, разьбы па дрэве. Гэта можа быць нават інкруставаны шклом метал. Я неаднойчы сутыкаўся з такім акалічнасцю, што замежныя госці не ведаюць, на што ў Беларусі грошы патраціць. Турыстычны сэрвіс у нас увогуле не надта развіты. І адчуваецца гэта, між іншым, і ў адсутнасці сувеніраў высокай якасці, і ў патрэбнай іх колькасці. Мне давалося трымаць у руках аздабленую фрагментам слуцкага пояса так званую бурсу — сумку, якую ў касцёле скарыстоўваюць пад час літургіі. Я запытаўся ў сваіх каляжанак, ці хацелі б яны з сумачкай падобнай аздабы з'явіцца ў тэатры або на якойсьці прэзентацыі. І яны пацвердзілі, што гэта было б шыкоўна. А мужчыне пасаваў бы шалік-кашнэ па матывах слуцкіх паясоў як знак нацыянальнай адметнасці. Такіх ідэй і прапановаў можа быць шмат. Гэта тое, што навідавоку, нават шукаць не трэба.

Дзяржаўная праграма адраджэння Слуцкага пояса складзена такім чынам, што на яе аснове павінны сфарміравацца рэгіянальныя падпраграмы. А таксама — навучальныя і вытворчыя планы для ўстаноў адукацыі ды прамысловых прадпрыемстваў. Пэўныя палажэнні Праграмы будуць скарэктаваны самім жыццём. Сёння ж нам важна ўсвядоміць, што Слуцкі паяс узнік не на роўным месцы. Беларусь — частка еўрапейскай культурнай прасторы, і Слуцкі паяс — з'ява не лакальная, а частка еўрапейскага ды сусветнага культурнага працэсу. Радзівільны невыпадкава перанеслі вытворчасць паясоў з Нясвіжа ў Слуцк: там былі і глыбокія народныя традыцыі ткацтва, і рамесная вытворчасць. Інакш кажучы, існавала глеба для ўкаранення найноўшых для свайго часу тэхналогій ды эстэтычных ідэй. Музей, які зараз ствараецца ў Слуцку, музіць дасягнуць грамады гэтую думку.

Дарэчы, група экспертаў выязджала ў Слуцк, каб асэнсаваць, як будзе глядзецца на фасадзе будынка, дзе размесціцца музей, мастацкая аздаба — манументальных памераў выява фрагмента Слуцкага пояса.

— У якой тэхніцы выканана гэтая аздаба?

— Сінтэтычны матэрыял, "упакаваны" ў шкло. Мяркую, тое ж самае, але ў малым ці мініяцюрным памеры было б добрым сувенірам. Каб не памыліцца з маштабам ды яркасцю колераў і потым не перарабляць гатовую рэч, для камісіі на фасадзе прыладжвалі шаблон. Задача для мастакоў, насамрэч, няпростая: аздаба павінна працаваць у прастору, глядзецца здалёк, але пры гэтым не страціць вобразнасць, успрымацца менавіта паясам, а не чымсьці іншым.

У часе таго наведання Слуцка ішла гаворка і пра аздабленне кавярні пры музеі.

— І якой яна музіць быць?

— Уявім такую карцінку: звычайныя шляхцікі, не магнаты, прыязджалі ў Слуцк набываць паясы, а потым, паводле народнага звычаю, ішлі ў карчму, дзе збіралася процьма самага рознага люду, каб "абмыць" пакупку. Сённяшняя кавярня, яна падаецца, павінна быць падобная да тагачаснай карчмы і мець выгляд даволі дэмакратычны. Падкрэслены арыстакратызм, раскоша або модная сёння этнаімітацыя ў інтэр'ерах не патрэбны.

— Раскажыце, калі ласка, пра канцэпцыю будучага музея...

— Музей і сувеніры шапкі зоймуць першы паверх будынка прадпрыемства "Слуцкія паясы". Іх плошча — крыху больш за 139 квадратных метраў. Экспазіцыя падзелена на тры зоны, тры раздзелы, унутры якіх ёсць свае градацыі.

Першая зона экспазіцыі прысвечана гісторыі паясоў у народнай і арыстакратычнай культуры. У другой распавядаецца пра Слуцкую мануфактуру. Гэта гісторыя стварэння, гістарычныя асобы, мастацкія, функцыянальныя і тэхнічныя асаблівасці паясоў. Матэрыял трэцяй зоны прадстаўляе сучасную вытворчасць. Тут дэманструюцца копіі

(рэканструкцыі) слуцкіх паясоў, і могуць быць прадстаўлены варыянты сувенірнай прадукцыі, іншых экспанатаў, што даюць уяўленне пра асноўныя віды побытавых і мастацка-дэкаратыўных рэчаў, якія робяцца, у тым ліку, і на РУП "Слуцкія паясы". Пасля прагляду экспазіцыі можна нешта прыдбаць на памяць у сувенірным шапіку.

— У першай зоне паяс будзе прадстаўлены ў кантэксце нацыянальнай альбо сусветнай культуры?

— Сусветнай і нацыянальнай. Напачатку ахопліваецца перыяд ад Старажытнага Егіпта да еўрапейскага Рэнесанса. А працяг экспазіцыі — наша нацыянальная гісторыя. XVIII стагоддзе. Тут будзе імітаваны інтэр'ер шляхецкага дома. Экспазіцыя адной з частак раздзела "завязана" на сюжэце з жыцця беларускай шляхты, дзе прадстаўнічому ролу адыгрывае слуцкі паяс. Прадугледжана гукавое суправаджэнне экспазіцыі: музыка, галасы, шумы.

Далей — аповед пра ўласна Слуцкую мануфактуру. Тут з'явіцца рэканструкцыя ткацкага станка ў натуральную велічыню. Станок музіць быць запраўлены, за ім — фігура ткача, — каб глядач мог уявіць працэс стварэння паяса.

На мяжы гэтай і наступнай экспазіцыйных зон будзе ўстаноўлена вітрына з арыгіналам слуцкага паяса. А таксама — копіі слуцкіх паясоў, варыянты іх выкарыстання ў царкоўным ужытку.

І апошняя частка — традыцыйная народная творчасць пераходзіць у паказ сучаснай прадукцыі беларускіх мастацкіх промыслаў і работ народных майстроў. Далей — экспазіцыйны шэраг, дзе адлюстраваны працэс стварэння копіі слуцкага паяса.

Пераказваць падрабязна "змест" кожнай вітрыны і выяву кожнай карціны ў дадзеным выпадку не мае сэнсу. Тым больш, нейкія карэктывы дызайн-праекта экспазіцыі ў часе яго рэалізацыі непазбежныя: гэта натуральны творчы працэс. Для мяне ж галоўнае, што Музей гісторыі Слуцкіх паясоў — ужо не ідэя, а праект на стадыі ўвасаблення...

Гутарыў Пётра ВАСІЛЕЎСкі